

Sygn. akt V GC 292/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Maciej Rzewuski,
Protokolant:	sekr. sąd. Arkadiusz Kozioł

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. w O.

przeciwko (...) Sp. z o.o. w K.

o roszczenie z weksła

I. uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 24 lipca 2017 r., V GNC 131/17 i oddala powództwo,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 21.175,00 (dwadzieścia jeden tysięcy sto siedemdziesiąt pięć 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800,00 (dziesięć tysięcy osiemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

Sygn. akt V GC 292/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) Sp. z o.o. w O. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) Sp. z o.o. w K. na swoją rzecz w postępowaniu nakazowym z weksła kwot 61.327,59 euro i 17.176,73 złotych wraz z odsetkami umownymi w wysokości 150% odsetek ustawowych, nie wyższych jednak niż odsetki maksymalne, od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazała, że w dniu 3 listopada 2014 r. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarła z pozwaną umowę najmu pojazdu ciężarowego marki (...) nr (...). Integralną częścią umowy były ogólne warunki najmu pojazdów użytkowych (...), zgodnie z którymi odsetki za opóźnienie w zapłacie należności związanych z umową wynoszą 150% odsetek ustawowych. Tego samego dnia pozwana złożyła do dyspozycji powódki weksel in blanco jako zabezpieczenie zapłaty należności z tytułu umowy najmu nr (...), upoważniając powódkę do wypełnienia weksła w każdym czasie na kwotę aktualnego zadłużenia wraz z kosztami dodatkowymi, odsetkami, prowizją i innymi należnościami oraz do opatrzenia weksła datą płatności według swojego uznania, po uprzednim zawiadomieniu pozwanej listem poleconym, wysłanym co najmniej na 7 dni przed terminem płatności.

Z uwagi na brak płatności czynszu powódka rozwiązała w/w umowę najmu wskazując, że pozwana w dalszym ciągu pozostaje w zwłoce z zapłatą czynszu oraz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotu najmu i opłat dodatkowych, wynikających z następujących faktur i not obciążeniowych: (...) 31/12/2015, (...) 20/01/2016, (...)

23/02/2016, (...) 13/03/2016, (...) 11/04/2016, (...) 14/05/2016, (...) 16/07/2016, (...) 8/08/2016, (...) 6/09/2016, (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...). Powódka dodała, że należności wynikające z powyższych dokumentów wraz ze skapitalizowanymi na dzień 21 kwietnia 2017 r. odsetkami umownymi w wysokości 150% odsetek ustawowych za opóźnienie, złożyły się na łączną sumę wekslową w wysokości 32.866,64 euro i 14.473,77 zł.

W dalszej części uzasadnienia powódka wskazała, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarła z pozwaną w dniu 29 grudnia 2014 r. kolejną umowę najmu pojazdu ciężarowego marki (...) nr (...). Integralną częścią umowy były ogólne warunki najmu pojazdów użytkowych (...), zgodnie z którymi odsetki za opóźnienie w zapłacie należności z nią związanych wynoszą 150% odsetek ustawowych. Tego samego dnia pozwana złożyła do dyspozycji powódki weksel in blanco jako zabezpieczenie zapłaty należności z tytułu umowy najmu nr (...), upoważniając powódkę do wypełnienia weksla w każdym czasie na kwotę aktualnego zadłużenia wraz z kosztami dodatkowymi, odsetkami, prowizją i innymi należnościami oraz do opatrzenia weksla datą płatności według swojego uznania, po uprzednim zawiadomieniu pozwanej listem poleconym, wysłanym co najmniej na 7 dni przed terminem płatności.

Z uwagi na brak płatności czynszu powódka rozwiązała w/w umowę najmu wskazując, że pozwana w dalszym ciągu pozostaje w zwłoce z zapłatą czynszu oraz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotu najmu i opłat dodatkowych, wynikających z następujących faktur i not obciążeniowych: (...) 26/11/2015, (...), (...) 18/01/2016, (...) 21/02/2016, (...) 15/03/2016, (...) 13/04/2016, (...) 12/05/2016, (...) 14/07/2016, (...), (...), (...), (...)i (...). Powódka dodała, że należności wynikające z powyższych dokumentów wraz ze skapitalizowanymi na dzień 21 kwietnia 2017 r. odsetkami umownymi w wysokości 150% odsetek ustawowych za opóźnienie, złożyły się na łączną sumę wekslową w wysokości 28.460,95 euro i 2.702,96 zł. Powódka wzywała pozwaną do wykupu obu weksli, jednak bezskutecznie (vide: k.2-5).

Nakazem zapłaty z dnia 24 lipca 2017 r., V GNc 131/17, Sąd Okręgowy w Olsztynie uwzględnił roszczenie powódki w całości i zasądził od pozwanej na jej rzecz kwotę 10.642 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (vide: k.57).

W ustawowym terminie pozwana (...) Sp. z o.o. w K. złożyła zarzuty od wydanego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości i domagając się jego uchylecia, oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania. Pozwana wniosła też o wstrzymanie wykonalności nakazu zapłaty, który to wniosek postanowieniem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 listopada 2017 r., V GC 292/17, został uwzględniony (vide: k.278).

W uzasadnieniu zarzutów pozwana wskazała, że złożone przez powódkę weksle, wobec wskazania w nich kilku różnych walut, są nieważne. Pozwana zakwestionowała zasadność dochodzonych pozwem kwot i prawidłowość ich wyliczenia. Nadto, zarzuciła powódcę wypełnienie weksli niezgodnie z deklaracjami wekslowymi. Zanegowała posiadanie przez powódkę uzasadnionych roszczeń z tytułu zawartych umów najmu pojazdu, jak też istnienie podstaw do wypełnienia weksli na jakiegokolwiek kwoty z tytułu bezumownego korzystania z pojazdów, skoro zawarte porozumienia przewidywały prawo do wypełnienia weksli jedynie na należności wynikające z zawartych umów najmu. Pozwana dodała, że powódka nie przedłożyła dowodu rozwiązania umów, mimo że w uzasadnieniu pozwu powołała się na tę okoliczność. Na zakończenie zakwestionowała fakt doręczenia jej faktur i not obciążeniowych, w oparciu o które wystawiono weksle (vide: k.66-69).

W toku postępowania pozwana złożyła wniosek o udzielenie zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego Km 2093/17, toczącego się na podstawie wydanego w sprawie nakazu zapłaty. Postępowanie wywołane tym wnioskiem zostało umorzone jako bezprzedmiotowe, z uwagi na fakt wstrzymania wykonalności nakazu zapłaty – pkt 2 postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 listopada 2017 r. (vide: k.278).

W odpowiedzi na złożone zarzuty powódka podtrzymała swoje powództwo w całości, wnosząc o utrzymanie wydanego nakazu zapłaty w mocy.

W uzasadnieniu wskazała, że istnienie i wysokość roszczenia zostały wykazane wypełnionymi wekslami oraz deklaracjami wekslowymi i dokumentami stanowiącymi podstawę wypełnienia papierów wartościowych. Zdaniem powódki, brak jest podstaw do uznania, że przedstawione weksle są nieważne. Powódka podkreśliła, że postępowanie

w niniejszej sprawie opiera się na wekslu, a nie na stosunku podstawowym łączącym strony. Stwierdziła, że samo wniesienie zarzutów od nakazu zapłaty nie przenosi sporu na grunt stosunku podstawowego. Powódka dodała, że przedstawione przez pozwaną argumenty i dowody nie pozwalają na zakwestionowanie weksli, a w sprawie nie zaistniała żadna potrzeba przejścia na stosunek podstawowy. Zaznaczyła, że pozwanej zostały doręczone wszystkie faktury i noty księgowo (za pośrednictwem poczty lub drogą elektroniczną), które wskazano w wezwaniu do wykupu weksli (vide: k.200-203).

W piśmie procesowym z dnia 4 grudnia 2017 r. (...) Sp. z o.o. w K. powtórnie podniosła zarzut nieważności weksli wystawionych przez (...) Sp. z o.o. w O. (vide: k.290-291).

Świadomy powyższego stanowiska procesowego pozwanej, pełnomocnik powódki na rozprawie sądowej w dniu 11 grudnia 2017 r. po raz kolejny zaznaczył, że na gruncie niniejszej sprawy powódka „konsekwentnie dochodzi od pozwanej zapłaty na podstawie zobowiązania wekslowego, a nie w oparciu o stosunek podstawowy łączący strony. Tym samym strona powodowa nie wnosi o przejście w sprawie na stosunek podstawowy”. Wymieniony dodał, że „gdyby Sąd uznał nieważność weksli, to zdaniem strony powodowej, dokumenty zgromadzone w aktach sprawy w sposób wystarczający umożliwiają zbadanie stosunku podstawowego” (vide: k.203).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 3 listopada 2014 r. (...) Sp. z o.o. w K., w ramach współpracy gospodarczej, złożyła do dyspozycji (...) Sp. z o.o. w O. weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową – jako zabezpieczenie zapłaty za należności wynikające z umowy numer (...) z dnia 3 listopada 2014 r. W deklaracji wskazano, że uprawniona może wypełnić weksel na „sumę” odpowiadającą kwocie zadłużenia wystawcy weksla.

(bezsporne; weksel z dnia 3 listopada 2014 r. – k.9, deklaracja wekslowa z dnia 3 listopada 2014 r. – k.11, umowa najmu nr (...) z załącznikami – k.18-28, protokoły przekazania i zwrotu – k.216-219, oświadczenie z dnia 17 listopada 2017 r. – k.274)

Dnia 29 grudnia 2014 r. (...) Sp. z o.o. w K. złożyła do dyspozycji (...) Sp. z o.o. w O. kolejny weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową – jako zabezpieczenie zapłaty za należności wynikające z umowy nr (...) z 29 grudnia 2014 r. W deklaracji wskazano, że uprawniona może wypełnić weksel na „sumę” odpowiadającą kwocie zadłużenia wystawcy weksla.

(bezsporne; weksel z dnia 29 grudnia 2014 r. – k.10, deklaracja wekslowa z dnia 29 grudnia 2014 r. – k.12, umowa najmu nr (...) z załącznikami – k.29-39, protokoły przekazania i zwrotu – k.220-223, oświadczenie z dnia 17 listopada 2017 r. – k.274)

Pismem z dnia 21 kwietnia 2017 r. (...) Sp. z o.o. w O. informowała (...) Sp. z o.o. w K. o wypełnieniu weksli in blanco na następujące kwoty:

1) weksel do umowy najmu z dnia 3 listopada 2014 r. nr (...) na kwotę 32.866,64 euro i 14.473,77 złotych, na którą składały się należności z następujących faktur i not obciążeniowych: (...) 31/12/2015, (...) 20/01/2016, (...) 23/02/2016, (...) 13/03/2016, (...) 11/04/2016, (...) 14/05/2016, (...) 16/07/2016, (...) 8/08/2016, (...) 6/09/2016, (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...) wraz ze skapitalizowanymi na dzień 21 kwietnia 2017 r. odsetkami umownymi w wysokości 150% odsetek ustawowych za opóźnienie;

2) weksel do umowy najmu z dnia 29 grudnia 2014 r. nr (...) na kwotę 28.460,95 euro i 2.702,96 złotych, na którą to składały się należności wynikające z następujących faktur i not obciążeniowych: (...) 26/11/2015, (...), (...) 18/01/2016, (...) 21/02/2016, (...) 15/03/2016, (...) 13/04/2016, (...) 12/05/2016, (...) 14/07/2016, (...), (...), (...), (...) i (...) wraz ze skapitalizowanymi na dzień 21 kwietnia 2017 r. odsetkami umownymi w wysokości 150% odsetek ustawowych za opóźnienie.

W piśmie tym (...) Sp. z o.o. w O. wzywała jednocześnie (...) Sp. z o.o. w K. do zapłaty w/w kwot w terminie 7 dni od dnia otrzymania pisma. Wezwanie zostało jednorazowo awizowane dnia 25 kwietnia 2017 r., a wobec nieodebrania go przez pozwaną – zwrócone nadawcy w dniu 15 maja 2017 r.

(dowody: wezwanie do wykupu weksli – k.40, zwrotne poświadczenie odbioru – k.41-42, wezwania do zapłaty z załącznikami – k.206-215, noty obciążeniowe i faktury z załącznikami – k.224-272)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jako niezasadne podlegało ostatecznie oddaleniu, wobec czego uprzednio wydany w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty należało uchylić na podstawie art. 496 k.p.c.

Stan faktyczny w sprawie został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone przez stronę powodową.

Zgodnie z przepisem art. 3 k.p.c. strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody.

Wskazana regulacja prawna jest wyrazem tendencji do poznania prawdy w postępowaniu cywilnym, obejmującej nie tylko sferę uprawnień sądu, lecz także stron i uczestników postępowania oraz ich pełnomocników, którzy swoim działaniem powinni przyczynić się do jej wykrycia. Statuuje ona zarazem zasadę kontradiktoryjności. Zasada prawdy materialnej nie może bowiem przekreślać kontradiktoryjności procesu, gdyż ciężar wskazania niezbędnych dowodów spoczywa przede wszystkim na stronach procesowych (vide: J. Bodio, Komentarz aktualizowany do art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2014, Nb 1). Tym samym, ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają stronę, która nie dopełniła ciążącego na niej obowiązku. W konsekwencji adresatem normy zawartej w art. 3 k.p.c. nie jest sąd, lecz strony procesowe i nie można zarzucić, że sąd ją naruszył (vide: wyroki SN: z dnia 15 lipca 1999 r., I CKN 415/99, LEX nr 83805 i z dnia 11 grudnia 1998 r., II CKN 104/98, LEX nr 50663).

Skoro zatem obowiązek (ciężar procesowy) przedstawiania okoliczności faktycznych i dowodów (art. 3 i art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.) spoczywa na stronach, których aktywna postawa ma istotne znaczenie w przebiegu procesu cywilnego, to oznacza, że to strony w efekcie mają być „siłą napędową” procesu cywilnego. Po zmianach ustrojowych i związanych z tym nowelizacjach procedury cywilnej, m.in. skreśleniu § 2 w art. 3 k.p.c., przyjęty został kontradiktoryjny model postępowania, w którym materiał procesowy dostarczają strony i uczestnicy postępowania (vide: wyroki SN z dnia 7 maja 2008 r., II PK 307/07, LEX nr 490351 i z dnia 4 października 2007 r., V CSK 188/07, LEX nr 485901; postanowienie SN z dnia 7 listopada 2003 r., I CK 176/03, LEX nr 151620; wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz. 12). Konkludując ciężar instruowania procesu spoczywa na stronach procesowych, które ponoszą pełną odpowiedzialność za wynik postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza dowodowego.

Przenosząc powyższe wywody na grunt analizowanej sprawy należało uznać, że powództwo podlegało oddaleniu, albowiem powódka nie udowodniła, aby przysługiwały jej względem pozwanej wierzytelności wekslowe, dochodzone pozwem.

W tym miejscu trzeba wyraźnie zaznaczyć, że powódka dochodziła w niniejszym postępowaniu zapłaty należności wynikających z wystawionych przeciwko pozwanej weksli z dnia 3 listopada i 29 grudnia 2014 r. Okoliczność ta wynika wprost z causa petendi powództwa, a pośrednio także ze wskazania jako podstawy właściwości miejscowej tut. Sądu przepisu art. 37¹ § 1 k.p.c. Nadto, fakt ten potwierdza uzasadnienie pisemnej odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty, gdzie podkreślono, że „postępowanie w niniejszej sprawie opiera się na wekslu, a nie na stosunku podstawowym łączącym strony” (vide: k.201), jak również oświadczenie pełnomocnika powódki złożone do protokołu rozprawy sądowej z 11 grudnia 2017 r., w którym zaznaczono stanowczo, że na gruncie przedmiotowej sprawy powódka „konsekwentnie dochodzi od pozwanej zapłaty na podstawie zobowiązania wekslowego, a nie w oparciu o

stosunek podstawowy łączący strony. Tym samym strona powodowa nie wnosi o przejście w sprawie na stosunek podstawowy” (vide: k.203).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie pozostawało zatem roszczenie o zapłatę sumy wekslowej. Jego podstawę faktyczną stanowiły weksle in blanco wystawione przez pozwaną i wypełnione przez powódkę.

Ważność obu weksli została zakwestionowana przez pozwaną w ramach zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym dnia 24 lipca 2017 r., V GNc 131/17. W pierwszej kolejności pozwana powołała się na brak prawnej możliwości wypisania na jednym wekslu dwóch różnych walut. Dodatkowo, podniosła zarzut wypełnienia weksli niezgodnie z deklaracjami wekslowymi.

W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, że zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny, co oznacza, że powstaje na podstawie samego (prawokształtującego) oświadczenia dłużnika, zobowiązującego się do spełnienia określonego świadczenia pieniężnego. Dla ważności tego zobowiązania nie ma znaczenia, czy zostało ono zaciągnięte w związku z innym zobowiązaniem, np. w celu jego zabezpieczenia. Również bowiem w przypadku wystawienia weksla na zabezpieczenie, tak zaciągnięte zobowiązanie przybiera postać zobowiązania wekslowego, a obowiązek jego spełnienia warunkowany jest dysponowaniem przez wierzyciela ważnym i prawidłowo wypełnionym dokumentem weksla. Z chwilą wręczenia weksla (in blanco) między wręczającym, który złożył podpis w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego a odbiorcą dochodzi bowiem do zawarcia umowy skierowanej na powstanie zobowiązania wekslowego, którego powstanie warunkowane jest wypełnieniem weksla in blanco (vide: wyrok SN z dnia 1 lipca 1982 r., I CR 205/82, MoP 1993, Nr 3, poz. 88; wyrok SA w Katowicach z dnia 6 lutego 2014 r., I ACa 965/13, LEX Nr 1441391).

W razie wystawienia weksla na zabezpieczenie wykonania innego zobowiązania, dłużnik wekslowy może bronić się zarzutami dotyczącymi tzw. stosunku podstawowego (tj. zobowiązania zabezpieczonego wekslem), np. negując jego powstanie, wartość lub wymagalność. Charakter prawny zobowiązania wekslowego – również w przypadku weksli zabezpieczających – powoduje jednak, że dla skutecznego dochodzenia wykonania zobowiązania wekslowego przed sądem, wystarczające jest posługiwanie się ważnym i prawidłowo wypełnionym pod względem formalnym wekslem. Nie jest przeto obowiązkiem wierzyciela wekslowego, wykazanie istnienia stosunku zobowiązaniowego, na zabezpieczenie którego weksel wystawiono, choć niewątpliwie ma on prawo inicjatywy dowodowej w tym zakresie (vide: wyrok SA w Warszawie z dnia 13 grudnia 2013 r., VI ACa 810/11, LEX Nr 1448655; wyrok SA w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2014 r., I ACa 7/14, LEX Nr 1499051).

Przed tak uzasadnionym żądaniem pozwany może bronić się za pomocą różnego rodzaju zarzutów podważających zasadność żądania. Taki rozkład ciężaru dowodu w sprawach o żądanie zapłaty, które w całości znajduje potwierdzenie w treści weksla, pozostaje zgodny z ogólną regułą wyrażoną w treści art. 6 k.c. (vide: wyrok SA w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2014 r., VI ACa 1292/13, LEX Nr 1506316).

Podkreślenia wymaga, że przepisy dotyczące postępowania nakazowego (art. 493 i 495 k.p.c.) nie uzasadniają wniosku, że samo wniesienie zarzutów przeciwko nakazowi, w którym uwzględniono powództwo na podstawie weksla in blanco stanowi podstawę do tego, aby rozpoznawać roszczenie nie w ramach stosunku wynikającego z weksla, ale biorąc pod uwagę stosunek materialnoprawny, którego wykonanie zostało zabezpieczone wystawieniem weksla in blanco przez pozwanego (vide: wyrok SN z dnia 11 października 2013 r., I CSK 763/12, LEX Nr 1408884). Dopiero przy braku możliwości sformułowania skutecznych zarzutów wekslowych (np. kwestionowania ważności papieru wartościowego), wystawca weksla in blanco może podnieść przeciwko remitentowi zarzuty oparte na stosunku podstawowym i podważać zarówno istnienie, jak i rozmiar swojego zobowiązania (art. 10 Prawa wekslowego). Innymi słowy, odwołanie się w zarzutach od nakazu zapłaty do stosunku podstawowego prowadzi do uwzględnienia tego stosunku w ramach oceny zasadności dochodzonego roszczenia wekslowego. Okoliczność ta bynajmniej nie wpływa na rozkład ciężaru dowodu (vide: wyrok SA w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2013 r., I ACa 849/12, LEX Nr 1307408).

Powyższe pozostaje w adekwatnej relacji do istoty weksla, który stanowi wyjątkową w polskim systemie prawnym podstawę dla kreowania zobowiązań abstrakcyjnych, tj. pozbawionych *causae*. Zgodnie z utrwalonym poglądem

judykatury, abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego nie podważa przepis art. 10 Prawa wekslowego, który jedynie osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się do stosunku podstawowego, łączącego wystawcę weksla i remitenta (vide: wyroki SN: z dnia 28 kwietnia 2016 r., V CSK 519/15, LEX nr 2037919 i z dnia 11 października 2013 r., I CSK 763/12, LEX nr 1408884).

Z powyższego wynika wprost, że prawo tzw. „przejścia na stosunek podstawowy” przysługuje pozwanemu, jako środek jego obrony. Zdaniem Sądu Okręgowego, oczywiście jest, że przejście na tenże stosunek podstawowy, obok, czy też w miejsce stosunku wekslowego jest także uprawnieniem powoda, ale co wyraźnie trzeba zaznaczyć – tylko uprawnieniem, a nie obowiązkiem. Istotne jest przy tym, że in casu powódka stanowczo i konsekwentnie trwała przy żądaniu opartym o przedłożone do sprawy weksle i nie opierała podstawy swojego roszczenia o jakikolwiek stosunek podstawowy.

W tym miejscu należy podkreślić, że weksel jest dokumentem wartościowym i dlatego w chwili przedstawienia go do realizacji musi zawierać wszystkie cechy ważności. W przeciwnym razie nie rodzi on zobowiązania wekslowego. Dopuszczenie do wystawienia weksli in blanco ma tylko to znaczenie, że w chwili wystawienia weksel może nie zawierać wszystkich cech istotnych i że uprawnionemu służy prawo uzupełnienia go zgodnie z wyraźną wolą kontrahentów (vide: wyrok SA w Gdańsku z dnia 6 grudnia 2016 r., I ACa 1009/15, LEX nr 2340293).

Oceniając zredagowane w pozwie żądanie, w pełni korelujące z dalszą postawą procesową powódki, Sąd Okręgowy miał na uwadze brzmienie przepisu art. 321 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Powołana regulacja wyraża kardynalną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, według której sąd związany jest żądaniem zgłoszonym przez powoda w powództwie (*ne eat iudex ultra petita partium*), a więc nie może wbrew żądaniu powoda (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.) zasądzić czegoś jakościowo innego albo w większym rozmiarze, albo na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda. Sąd nie może więc zmienić podstawy faktycznej powództwa, ponieważ wówczas, przekraczając jej granice i nawet uwzględniając zasługujący na ochronę interes prawny jednej ze stron, stałby się jej adwokatem, pozbawiając przegrywającego możliwości obrony swych praw (vide: P. Telenga, Komentarz aktualizowany do art. 321 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2016, Nb 1; M. Manowska, Komentarz do art. 321 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2015, Nb 1).

Prezentowane stanowisko jest utrwalone nie tylko w doktrynie, ale i w judykaturze. Tytułem przykładu warto odwołać się do poglądu Sądu Najwyższego, zgodnie z którym „sąd nie może uwzględnić roszczenia w oparciu o inną podstawę faktyczną niż podana w pozwie, gdyż byłoby to dokonaniem przez sąd zmiany powództwa, do czego nie jest on uprawniony” (wyrok SN z dnia 29 października 1993 r., I CRN 156/93, LEX nr 518175), oraz że „sąd nie jest uprawniony konstruować na podstawie postępowania dowodowego pewnego stanu faktycznego, który by jego zdaniem ewentualnie mógł uzasadnić jakieś żądanie, mimo że żadne ze stron nie opiera swych żądań na takim stanie rzeczy” (orzeczenia SN z dnia 30 stycznia 1948 r., C III 1128/47, PN 1948, nr 9-10, s. 314 i z dnia 19 grudnia 1961 r., I CR 69/61, OSPiKA 1963, z. 2).

Z powyższego wynika jednoznacznie, że oparcie wyroku na podstawie faktycznej niepowołanej przez powoda byłoby orzeczeniem ponad żądanie w rozumieniu przepisu art. 321 § 1 k.p.c. (tak też SN w wyroku z dnia 18 marca 2005 r., II CK 556/04, OSNC 2006, nr 2, poz. 38). Skoro bowiem żądanie powództwa określa nie tylko jego przedmiot, lecz także podstawa faktyczna, to zasądzenie sumy pieniężnej, która wprawdzie mieści się w granicach kwotowych powództwa, lecz z innej podstawy faktycznej, stanowiłoby orzeczenie ponad żądanie (podobnie wyrok SA w Katowicach z dnia 12 października 2001 r., I ACa 383/01, OSA 2002, z. 8, poz. 49).

Uwzględniając powyższe należy zważyć, że powódka od początku, wyraźnie i konsekwentnie domagała się od pozwanej zapłaty z tytułu zobowiązania wekslowego. Tym samym, na gruncie rozpoznawanej sprawy rola Sądu Okręgowego sprowadzała się do zbadania ważności weksli, która została zakwestionowana przez stronę pozwaną.

Za ugruntowany w doktrynie należy uznać pogląd, zgodnie z którym „suma pieniężna będąca przedmiotem zobowiązania wekslowego oznaczona jest przez podanie w sposób wyraźny kwoty i waluty. Weksel może opiewać

tylko na jedną sumę pieniężną (...), a nieważny jest weksel, który podaje kilka różnych walut” (vide: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, Warszawa 2013, s. 109, 111). Tytułem przykładu warto również odwołać się do następujących tez, sformułowanych w literaturze przedmiotu:

- „weksel musi opiewać tylko na jedną sumę pieniężną” (A. Szpunar, M. Kaliński, Komentarz do prawa wekslowego i czekowego, Warszawa 2003, s. 52);
- „suma wekslowa musi być jedna i płatna jednorazowo” (P. Machnikowski, Prawo wekslowe, Warszawa 2009, s. 57);
- „weksel może opiewać tylko na jedną sumę oznaczoną przez wskazanie kwoty i waluty” (J. Jastrzębski, M. Kaliński, Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz, Warszawa 2012, s. 70);
- „jeżeli w wekslu napisano dwukrotnie sumy opiewające na różne waluty (np. marki niemieckie i franki francuskie) weksel będzie nieważny” (A. Szpunar, Komentarz do art. 6 ustawy – Prawo wekslowe, LEX/el. 2001, Nb 2);
- „weksel będzie nieważny, jeśli sumę podano w walucie krajowej i w walucie zagranicznej, albowiem ustawa dopuszcza jedynie różnice w oznaczeniu liczby” (A. Glasner, A. Thaler, Prawo wekslowe i czekowe, Kraków 1936, s. 21);
- „przedmiotem bezwarunkowego polecenia zapłaty może być tylko suma pieniędzy, i to jedna suma (...), jeżeli sumę wekslową określono w różnych walutach, weksel jest nieważny” (K. Piasecki, Prawo wekslowe i prawo czekowe, Bydgoszcz 1997, s. 63 i 74);
- „art. 6 Prawa wekslowego sanuje jedynie rozbieżności w wysokości kilku sum wekslowych podanych w jednej walucie. W razie podania w wekslu – przy kilku sumach wekslowych – kilku różnych walut weksel jest nieważny, a jego wadliwość nie może być sanowana na podstawie art. 6” (J. Jastrzębski, Komentarz do art. 6 ustawy – Prawo wekslowe, LEX/el. 2014, Nb 1).

Zestawiając powyższe uwagi z faktem, że na obu załączonych do pozwu wekslach zostały wypisane po dwie sumy wekslowe (32.866,64 i 14.473,77 – w wekslu z dnia 3 listopada 2014 r. oraz 28.460,95 i 2.702,96 – w wekslu z dnia 29 grudnia 2014 r.), opiewające dodatkowo na dwie różne waluty (euro i złote), należało uznać, że stanowiące podstawę dochodzonego in casu przez powódkę roszczenia weksle są nieważne. Tym samym, zasadny okazał się zarzut strony pozwanej nieważności papierów wartościowych załączonych do pozwu.

W rezultacie brak było podstaw do „przejścia na stosunek podstawowy” wiążący strony niniejszego procesu. Wprawdzie o takie „przejście” wnioskowała strona pozwana, podnosząc dodatkowe zarzuty przeciwko zasadności roszczenia wynikającego z zawartych umów najmu, jakkolwiek wobec uwzględnienia jej zasadniczego zarzutu dotyczącego ważności zobowiązania wekslowego, przy konsekwentnym stanowisku powódki oscylującym przy dochodzeniu zapłaty wyłącznie w oparciu o przedłożone weksle, brak było uzasadnionych przesłanek przemawiających za uwzględnieniem wniosku pozwanej w tym zakresie. Poza tym, jak wcześniej zważono, przy tak jednoznacznym oznaczeniu żądania pozwu, działanie takie mogłoby zostać poczytane za wyjście ponad żądanie w rozumieniu przepisu art. 321 k.p.c.

Li tylko na marginesie należy zaznaczyć, że również z załączonych do pozwu deklaracji wekslowych, stanowiących podstawę wypełnienia przez powódkę obu weksli in blanco, wynika, że (...) Sp. z o.o. miała prawo wypełnić każdy z weksli na „sumę” odpowiadającą kwocie zadłużenia pozwanej (vide: k.11 i 12). Wykładnia językowa wskazanych zapisów deklaracji nie pozostawia wątpliwości co do tego, że zgodnie z wolą wystawcy, jeden weksel mógł opiewać tylko na jedną sumę wekslową. Powódka tymczasem w obu wekslach wypisała po dwie sumy wekslowe, opiewające nadto na dwie różne waluty.

Dodatkowo, choć także na marginesie, warto odnotować, że w deklaracjach wekslowych wskazano wyraźnie, że na 7 dni przed terminem płatności powódka zobowiązana była powiadomić pozwaną listem poleconym o wypełnieniu

weksli. Ustalono przy tym, że dwukrotne awizo pod ostatnim znanym powódce adresem pozwanej będzie uważane za skuteczne doręczenie (vide: k.11 i 12). Uwadze Sądu Okręgowego nie uszło, że na zwrotnym potwierdzeniu odbioru z k. 41 widnieje adnotacja wyłącznie o jednorazowym awizowaniu wezwania do wykupu weksli w dniu 25 kwietnia 2017 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał za zasadne oddalenie wniosków dowodowych powódki z zeznań świadków wskazanych w piśmie procesowym z dnia 13 listopada 2017 r. na okoliczność zasadności wystawienia faktur i not obciążeniowych, nadania i doręczenia tych dokumentów pozwanej oraz wypełnienia weksli zgodnie z zawartym porozumieniem. Po pierwsze, kwestia ewentualnej zasadności wystawienia faktur i not obciążeniowych przeciwko pozwanej i doręczenia jej tych dokumentów pozostawała bez znaczenia dla oceny ważności zobowiązania wekslowego, objętego żądaniem pozwu. Po drugie, dla oceny prawidłowego wypełnienia weksli in blanco wystarczyły załączone do pozwu deklaracje wekslowe, a słuchanie świadków na tę okoliczność wydaje się zbędne, zwłaszcza w sytuacji stwierdzenia nieważności rzeczonych papierów wartościowych.

Sąd Okręgowy oddalił także wnioski dowodowe strony pozwanej o przesłuchanie pozwanego i świadka wskazanego w zarzutach od nakazu zapłaty. Po pierwsze, zredagowana przez profesjonalnego pełnomocnika pozwanej, teza dowodowa „na okoliczności wskazane w uzasadnieniu pisma” została określona zbyt ogólnie. Po drugie, ustawodawca polski nie przewidział w katalogu prawem dozwolonych środków dowodowych dowodu z przesłuchania pozwanego. Po trzecie, wobec uwzględnienia zarzutu pozwanej nieważności weksli stanowiących podstawę roszczenia dochodzonego pozwem, prowadzenie dalszego postępowania dowodowego jawiło się jako zbyteczne, a przy tym sprzeczne z zasadą ekonomii procesu cywilnego.

Na zakończenie warto zauważyć, że na rozprawie sądowej, bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, po ogłoszeniu decyzji o oddaleniu w/w wniosków dowodowych, pełnomocnik powódki oświadczył, że wnosi o utrzymanie wydanego nakazu zapłaty w mocy, a w razie jego uchylecia – o zasądzenie od pozwanej kwoty 61.327,59 euro i 17.176,73 zł z odsetkami umownymi w wysokości 150% odsetek ustawowych, nie wyższych jednak niż odsetki maksymalne, „w przypadku przejścia na stosunek podstawowy”.

W ocenie Sądu Okręgowego, powyższe oświadczenie nie mogło zostać uznane za skuteczną, a co za tym idzie – wiążącą Sąd zmianę przedmiotową powództwa. Zgodnie z przepisem art. 193 § 2¹ k.p.c. z wyjątkiem spraw o roszczenia alimentacyjne, zmiana powództwa może być bowiem dokonana jedynie w piśmie procesowym.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy nie dopatrył się podstaw do uwzględnienia powództwa. Kognicja tut. Sądu, jak wcześniej zważono, dotyczyła przy tym konkretnych zobowiązań (wekslowych) pozwanej oraz ich skutków na sytuację powódki. Z tego powodu, na podstawie art. 496 k.p.c., nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 24 lipca 2017 r., V GNc 131/17, należało uchylić, a wytoczone powództwo oddalić.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. Regulacja ta formułuje zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niez-będnych i celowych. Zgodnie z treścią tego przepisu strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty procesu. Na koszty celowego dochodzenia praw złożyły się w przedmiotowym postępowaniu: opłata od zarzutów od nakazu zapłaty w kwocie 10.275 zł, opłata od wniosku o udzielenie zabezpieczenia w kwocie 100 zł i koszty zastępstwa procesowego pozwanej w kwocie 10.800 zł, obliczone według norm przepisanych, którymi w całości obciążono powódkę.

/SSR del. Maciej Rzewuski/